

[INHOUDSOPGAVE]

DEEL 1	HET RECHT EN ZIJN BRONNEN	1
[I. Het begrip recht]		3
A] Het recht is een geheel van bindende regels		3
1. Principe		3
2. Onderverdelingen		3
a. Gebods-, verbods- en verlobbepalingen		4
b. Regels toepasbaar na keuze en wilsaanvullende regels		4
c. Ondersteunende regels		4
d. Technische regels en formalisme		5
B] Het recht moet de samenleving ordenen en in stand houden		5
C] Het recht vereist gezag		6
1. Uitvaardigen van het recht		6
a. Regelgevende organen: betrokkenheid Staat bij ontstaan regelgeving		6
b. Rechtsgeldige totstandkoming van het recht		6
2. Naleven van het recht		6
D] Besluit		7
[II. Indeling van het recht]		9
A] Algemeen		9
B] Publiekrecht		9
C] Privaatrecht		10
D] Gemengde rechtstakken		11
E] Internationaal recht		11
F] Andere indelingen		12
1. Het objectief en het subjectief recht		12
2. Het materieel en formeel recht		12
3. Aanvullend, dwingend recht en recht van openbare orde		12
4. Het positief recht en het natuurrecht		13
[III. Bronnen van het recht]		14
A] Algemeen		14
B] De wet		14
1. Materiële en formele wetten – normenhiërarchie		14
a. Materiële en formele wetten: begrippen		14
b. De hiërarchie		15
2. De Grondwet		16
a. Definitie en historiek		16
b. Grondwetswijzigingen		17
i. Fase 1: Verklaring tot grondwetswijziging		17
ii. Fase 2: Ontbinding kamers en verkiezingen		17
3. Internationale normen		18
a. Internationale verdragen		18
i. Begrip		18
ii. Bevoegdheid en procedure tot opneming in de interne Belgische rechtsorde		18

iii. Verdragsbepalingen met en zonder directe werking	19
iv. Het primair Unierecht.....	20
b. Beslissingen van supranationale organisaties	20
i. Verordeningen	20
ii. Richtlijnen	20
4. De federale wet	21
a. Soorten wetten.....	21
i. Gewone wetten en bijzonderemeerderheidswetten.....	21
ii. Monocamerale en bicamerale wetten.....	21
b. Wording van de wet	22
i. Initiatief	22
ii. Advies afdeling Wetgeving Raad van State	22
iii. Bespreking en stemming	23
iv. Tweede lezing	23
v. Voorkoming en regeling van de belangenconflicten en alarmbelprocedure	23
vi. De bekrachtiging en de afkondiging.....	24
vii. De bekendmaking en de inwerkingtreding.....	24
5. Het decreet	25
6. De ordonnantie	26
7. De samenwerkingsakkoorden en gezamenlijke decreten	26
8. Het wetskrachtig koninklijk besluit	27
9. Koninklijke besluiten en besluiten van de gemeenschaps- en gewestregeringen	28
a. Begrip.....	28
b. Totstandkoming.....	28
10. De ministeriële besluiten en de besluiten van staatssecretarissen	29
11. De normen uitgevaardigd door de gedecentraliseerde besturen	29
C] De algemene rechtsbeginselen.....	30
1. Algemeen	30
2. Plaats in de normenhiërarchie	30
3. Indeling.....	30
a. Overzicht.....	30
b. De algemene beginselen van behoorlijk bestuur.....	31
c. De algemene beginselen van behoorlijke wetgeving	33
i. Het beginsel van de kenbaarheid van de norm	33
ii. Het niet-retroactiviteitsbeginsel	33
D] De rechtspraak	34
1. Begrip	34
2. Interpretatie	35
a. Begrip.....	35
b. Door de rechter gehanteerde interpretatiemethoden en -regels	35
c. Authentieke interpretatie.....	36
3. Aanpassing van de regel aan gewijzigde omstandigheden.....	36
4. De invulling van algemene begrippen	37
5. Schepping van nieuwe rechtsfiguren	37
E] De gewoonte.....	37
F] De pseudowetgeving	38
G] Paralegale normen	39

H] De rechtsleer	39
I] De billijkheid	39
DEEL 1 DE RECHTSTAKKEN EN HUN BASISBEGRIPPEN	41
[I. Het staatsrecht]	43
A] Begrip	43
B] De instellingen	43
1. Algemene kenmerken van de Belgische Staat	43
a. Een democratische staat	43
b. Scheiding der machten	43
c. Representatieve instellingen	44
d. Gerationaliseerd parlementair regime	44
e. Rechtsstaat	45
f. Erfelijke grondwettelijke monarchie	45
g. Federale staat	46
i. De federale staat en zijn instellingen	46
ii. De bevoegdheden	46
2. De federale overheid	48
a. Algemeen	48
b. Het federale parlement	48
i. Functioneel bicameralisme	48
ii. Samenstelling	49
iii. Bevoegdheden	50
c. De Koning	51
d. De federale regering	52
i. Samenstelling	52
ii. Bevoegdheden	53
e. De rechtsprekende functie	53
i. Algemeen	53
ii. Hoven en rechtbanken	55
iii. De administratieve rechtscolleges	55
iv. Bijzondere rechtscolleges	58
v. De Hoge Raad voor de Justitie	61
3. De gemeenschappen en gewesten	62
a. Algemeen	62
b. De bevoegdheden van de gemeenschappen	63
i. Culturele aangelegenheden	63
ii. Onderwijs	63
iii. De 'persoonsgebonden aangelegenheden'	63
iv. Het taalgebruik	64
c. De bevoegdheden van de gewesten	64
d. De organen van de gemeenschappen en gewesten	66
i. Algemeen	66
ii. Het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering	66
iii. Het Parlement en de Regering van de Franse gemeenschap	67
iv. Het Parlement en de Regering van de Duitstalige gemeenschap	67
v. Het Parlement en de Regering van het Waalse Gewest	68
vi. De Brusselse instellingen	68
e. De samenwerking tussen federatie, gemeenschappen en gewesten	69

i.	Federale loyaliteit en samenwerking.....	69
ii.	De voorkoming en regeling van conflicten.....	69
4.	De gemeenten en provincies	70
a.	Algemeen.....	70
b.	De provincies.....	71
i.	De provincieraad	71
ii.	De deputatie.....	71
iii.	De provinciegouverneur	72
c.	De gemeenten.....	72
i.	De gemeenteraad	72
ii.	Het college van burgemeester en schepenen.....	73
iii.	De burgemeester	73
iv.	De districtsraden	73
C]	De grondwettelijke rechten en vrijheden	74
1.	Algemeen	74
2.	Gelijkheid der Belgen	74
a.	Principe	74
b.	Betekenis van de gelijkheidsregel	75
3.	De vrijheid van de persoon	75
4.	Het recht op privacy	76
a.	De onschendbaarheid van de woning	76
b.	De onschendbaarheid van het briefgeheim	76
c.	De eerbiediging van het privéleven	77
5.	De bescherming van het eigendomsrecht	78
6.	Vrijheid van mening	78
a.	De vrijheid van erediens.....	79
b.	De vrijheid van drukpers	79
i.	Het verbod van censuur	79
ii.	De getrapte aansprakelijkheid.....	79
iii.	De bevoegdheid van het hof van assisen voor persmisdrijven.....	80
c.	De vrijheid van onderwijs.....	80
d.	De vrijheid van vereniging en vergadering	80
7.	De economische, sociale en culturele grondrechten	81
8.	Andere grondrechten	81
[II. Het burgerlijk recht]	83
A]	Begrip.....	83
B]	Disciplines van het burgerlijk recht	84
C]	Enkele basisbegrippen van het familierecht	84
1.	Personenrecht	84
a.	Het begrip persoon	84
i.	Begrip.....	84
ii.	De natuurlijke persoon	85
iii.	De rechtspersoon	85
b.	Attributen van de persoonlijkheid	85
i.	Begrip.....	85
ii.	De naam en voornaam.....	85
iii.	Het geslacht.....	86
iv.	De nationaliteit	86

v. De woonplaats.....	87
vi. De handelingsbekwaamheid	87
2. Familierecht <i>stricto sensu</i>	87
a. Huwelijk	88
i. Begrip.....	88
ii. De grondvoorwaarden	88
iii. De persoonsrechtelijke rechten en plichten van het huwelijk	88
b. Echtscheiding	89
i. Begrip.....	89
ii. De wijzen van echtscheiding	89
iii. De gevolgen van de echtscheiding	90
iv. De scheiding van tafel en bed	90
c. Wettelijke samenwoning	90
i. Begrip.....	90
ii. De grondvoorwaarden	91
iii. Schijnsamenwonen	91
iv. De gevolgen van het wettelijk samenwonen.....	91
d. Afstamming.....	91
i. Begrip.....	91
ii. De afstamming van rechtswege	92
iii. De afstamming door erkenning.....	92
iv. De afstamming bij adoptie	93
v. Gevolgen van de afstamming.....	93
3. Familiaal vermogensrecht	94
a. Huwelijksvermogensstelsel.....	94
b. De wettelijke erfopvolging	95
i. Algemene voorwaarden om erfgerechtigd te zijn	95
ii. De wettelijke erfopvolging	95
c. De erfkeuze	97
D] Enkele basisbegrippen van het vermogensrecht.....	97
1. Het vermogen	97
2. Zakelijke rechten	97
a. Begrip.....	97
b. Indeling van de goederen	98
i. Algemene begrippen.....	98
ii. De indeling van voorwerpen en goederen	98
c. Eigendomsrecht.....	100
i. Het eigendomsrecht.....	100
ii. Mede-eigendom	101
d. Vruchtgebruik.....	101
e. Erfdienstbaarheden.....	101
f. Erfpacht en opstal.....	102
g. Hypotheek en pand	103
3. Verbintenissenrecht.....	104
a. Begrip.....	104
b. De bron van verbintenissen	104
i. Uit een rechtshandeling	104
ii. Uit oneigenlijke contracten.....	104
iii. Uit de buitencontractuele aansprakelijkheid	106

iv. Uit de wet.....	106
c. Indeling van de verbintenissen	106
i. Indeling naar de modaliteiten van verbintenissen.....	106
ii. Verbintenissen met pluraliteit van voorwerpen of subjecten.....	107
d. Het tenietgaan van verbintenissen	110
i. Algemeen overzicht	110
ii. De verjaring	110
4. Contracten.....	111
a. Begrip.....	111
b. Indeling van de contracten.....	112
i. Consensuele, vormelijke en zakelijke contracten (art. 5.5 BW) ..	112
ii. Wederkerige en eenzijdige contracten (art. 5.6 BW).....	112
iii. Contracten onder bezwarende en ten kostelozen titel (art. 5.7 BW)	112
iv. Vergeldende en kanscontracten (art. 5.8 BW).....	112
v. Raamcontract (art. 5.9 BW)	112
vi. Toetredingscontract (art. 5.10 BW).....	112
vii. Contract met een consument (art. 5.11 BW)	113
viii. Meerpartijencontract (art. 5.12 BW).....	113
c. De dynamische totstandkoming van het contract.....	113
i. De onderhandelingen (art. 5.14 e.v. BW).....	113
ii. Aanbod en aanvaarding (art. 5.18 e.v. BW)	114
iii. Het totstandkomen van het contract (art. 5.18 BW)	114
iv. De herroeping van het contract (art. 5.18 BW)	114
d. De geldigheid van een contract.....	115
i. De toestemming	115
ii. De bekwaamheid der contracterende partijen	116
iii. Het voorwerp.....	116
iv. De oorzaak	117
e. De uitvoering van de overeenkomst.....	117
f. De koopovereenkomst.....	118
i. Begrip.....	118
ii. Verbintenissen van de verkoper.....	118
iii. Verbintenissen van de koper.....	118
g. De huurovereenkomst.....	119
5. Aansprakelijkheidsrecht.....	119
a. Algemeen.....	119
b. Feiten of grondslagen die tot aansprakelijkheid leiden	119
i. De aansprakelijkheid voor eigen daad: de foutaansprakelijkheid	120
ii. De aansprakelijkheid voor andermans daad.....	121
c. Het oorzakelijk verband	123
d. Schade	123
e. Gevallen van foutloze vergoedingsplicht	124
[III. Het gerechtelijk recht]	125
A] Begrip.....	125
B] Fundamentele principes van het 'recht spreken'	125
1. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid	125
2. Verplichting uitspraak te doen	126
3. Verbod algemene regels uit te spreken	126

4. Motiveringsplicht.....	127
5. Openbaarheid	127
6. Mogelijkheid rechtsmiddelen in te stellen	128
7. Recht zich te verdedigen	128
C] Beginselen van het burgerlijk procesrecht.....	128
D] Organisatie van de rechterlijke macht.....	129
E] Rechterlijke organisatie in burgerlijke en ondernemingszaken	130
1. De vrederechter.....	130
2. De rechtbank van eerste aanleg.....	130
a. De burgerlijke rechtbank.....	131
b. De familie- en jeugdrechtbank	131
c. De fiscale kamer	133
d. De beslagrechter.....	133
e. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	134
3. De ondernemingsrechtbank	134
4. De arrondissementsrechtbank	134
5. De hoven van beroep	135
6. Hof van Cassatie	135
F] Andere organen bij het rechtspreken	136
G] Verloop van een gerechtelijke procedure.....	137
H] Bewijsregeling	139
1. De bewijslast.....	139
2. Het (gereguleerde) bewijsstelsel.....	140
a. Algemeen principe.....	140
b. De bewijsmiddelen	141
i. Het ondertekend geschrift.....	141
ii. Het getuigenbewijs	142
iii. Feitelijke vermoedens	142
iv. De (buitengerechtelijke) bekentenis.....	142
v. De eed	143
I] Bemiddeling	144
[IV. Het ondernemingsrecht]	145
A] Begrip.....	145
B] Enkele basisbegrippen van het ondernemingsrecht in de strikte zin van het woord	145
1. Het begrip 'onderneming'	145
2. Voorafgaande voorwaarden	146
3. Bewijsregeling	147
4. Aan het handelsrecht eigen contracten	148
5. Het belang van de schuldeiser dient te worden gevrijwaard	149
C] Enkele basisbegrippen van het vennootschaps- en verenigingsrecht	150
1. Algemeen	150
2. Soorten vennootschappen en verenigingen	152
a. De vennootschappen	152
b. De verenigingen en de stichtingen	153
D] Enkele basisbegrippen van het economisch recht	154
1. De regeling van de marktpraktijken en de bescherming van de consument.....	154
2. Economische mededinging.....	155

[V. Het sociaal recht]	156
A] Begrip	156
B] Enkele basisbegrippen van het arbeidsrecht	156
1. Arbeidsovereenkomstenrecht	156
2. Arbeidsbescherming	158
3. Loon	158
4. Begrippen van het collectief arbeidsrecht	159
C] Enkele basisbegrippen van het socialezekerheidsrecht	160
1. Diverse socialezekerheidsregelingen	160
2. Sociale verzekering en sociale bijstand	160
3. Arbeidsongeval, beroepsziekte, ziekte en invaliditeit	161
4. Toelagen in het kader van het gezinsbeleid	162
5. Werkloosheid	162
6. Sociale bijstand	163
D] Rechterlijke organisatie in arbeids- en sociale zaken	165
1. De arbeidsrechtbank	165
2. De arbeidshoven	165
3. Hof van Cassatie	165
[VI. Het bestuursrecht]	166
A] Begrip	166
B] Bevoegdheden van de administratie	166
1. Verordenende bevoegdheid	166
2. Vorderingsrecht of opeisingsrecht	166
3. Onteigeningsrecht	167
4. Het recht uitvoerbare beslissingen te treffen	167
5. Het recht administratieve sancties op te leggen	167
C] Enkele basisbegrippen van het bestuursrecht	168
1. De formelemotiveringsplicht	168
2. De openbaarheid van bestuur	168
3. De ombudsman	168
4. De openbare dienst	168
5. De overheidsopdrachten	169
6. Domeingoederen	169
7. Beginselen van behoorlijk bestuur	169
[VII. Strafrecht en strafprocesrecht]	170
A] Begrippen	170
1. Het strafrecht	170
a. Begrip	170
b. Het algemeen strafrecht	170
c. Het bijzonder strafrecht	171
2. Het strafprocesrecht	172
3. Het strafrecht en het strafprocesrecht zijn publiek recht	172
B] Grondwettelijke beginselen	173
1. Strafrechtelijk legaliteitsbeginsel	173
a. De grondslag van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel	173
b. De draagwijdte van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel	173
i. De formele eis: strafrecht is wettenrecht	173
ii. De inhoudelijk eis: het <i>lex certa</i> -beginsel	173

iii. De strikte interpretatie van de strafwet.....	174
2. Grondwettelijke regeling van het aanhoudingsrecht	175
3. Grondwettelijke regeling van de procedure van de vervolging	175
4. Grondwettelijke bepalingen i.v.m. sancties	175
C] Enkele basisbegrippen van het strafrecht.....	176
1. Het misdrijf	176
a. Begrip en bestanddelen	176
i. Begrip.....	176
ii. Het materieel en moreel bestanddeel	176
iii. Het verzwarend bestanddeel	177
b. De indeling van de misdrijven	178
i. De wettelijke indeling van de misdrijven naar hun strafniveau ..	178
ii. De indeling van de misdrijven naar hun aard	178
iii. De indeling van de misdrijven naar hun uitvoeringswijze.....	179
c. De strafbare poging.....	179
i. Begrip en situering van de strafbare poging in de <i>iter criminis</i> ..	179
ii. De bestanddelen van de strafbare poging	180
iii. De bestraffing van de poging	181
2. De dader van het misdrijf	181
a. Het daderschap	181
b. Strafbare deelneming	182
3. Rechtvaardigings- en schuldontheffingsgronden – Gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid – Verschoningsgronden en verzach- tende omstandigheden	182
a. Overzicht.....	182
b. De rechtvaardigingsgronden.....	183
c. De schuldontheffingsgronden.....	183
d. De gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid.....	183
e. De verschoningsgronden	184
f. De verzachtende omstandigheden	185
4. Straftoemeting	185
5. Toepassing van strafrecht in de tijd, ruimte en naar de persoon	186
6. Voorwaardelijke invrijheidstelling.....	187
D] Enkele basisbegrippen van het strafprocesrecht.....	188
1. Rechterlijke organisatie in het strafrecht	188
a. De politierechtbanken.....	188
b. De rechtbank van eerste aanleg	189
i. De correctionele rechtbank	189
ii. De jeugdrechtbank.....	189
iii. De strafuitvoeringsrechtbank.....	190
iv. De onderzoeksrechter	190
c. De hoven van beroep.....	191
d. De hoven van assisen.....	191
e. Het Hof van Cassatie	191
2. Andere organen betrokken bij het strafproces	192
3. De verdachte, in verdenkinggestelde, beklaagde, beschuldigde	192
4. Voornaamste onderzoeksverrichtingen	193
5. Overzicht van de strafprocedure	194

[VIII. Fiscaal recht]	196
A) Begrip	196
B) Grondwettelijke beginselen van het fiscaal recht	196
1. Fiscaal legaliteitsbeginsel	196
2. Fiscaal gelijkheidsbeginsel	197
3. Fiscaal eenjarigheidsbeginsel	198
C) Enkele basisbegrippen van het materieel fiscaal recht	198
1. Indeling van de belastingen	198
2. Inkomstenbelastingen	199
a. De personenbelasting	199
b. De vennootschapsbelasting	200
3. Indirecte belastingen	201
a. Belasting op de toegevoegde waarde	201
b. Successierechten	202
c. Registratierechten	203
D) Enkele basisbegrippen van het formeel fiscaal recht	204
1. De vestiging van de belastingen	204
a. De aangifte	204
b. De onderzoeksmachten	204
c. De bewijsmiddelen	204
2. De invordering van de belastingen	205
3. De betwisting van de belasting	206
a. Bevoegdheid van de rechter	206
b. Administratief beroep in de inkomstenbelastingen	206
[IX. Internationaal recht]	208
A) Begrip	208
B) Enkele begrippen van het internationaal recht	208
1. Intergouvernementele en supranationale organisaties	208
2. Bilaterale en multilaterale verdragen	209
3. De Verenigde Naties	209
C) De Europese Unie	210
1. Algemeen	210
2. Bevoegdheden	211
a. Inhoud en omvang	211
i. Overzicht van de bevoegdheden	211
ii. Drie beginselen die de uitoefening van bevoegdheden door de Europese Unie beheersen	212
b. Uitoefening	213
3. De Europese instellingen	213
a. Het Europees Parlement	214
b. De Europese Raad	214
c. De Voorzitter van de Europese Raad	215
d. De Raad	215
e. De Commissie	216
f. De Hoge Vertegenwoordiger van de Unie	216
g. Het Hof van Justitie van de Europese Unie	217
i. Het Hof van Justitie	217
ii. Het Gerecht	218
iii. De gespecialiseerde rechtbanken	218
h. De Rekenkamer	218
i. De Europese Centrale Bank	219